

"וְאָפוּ עֶשֶׂר נָשִׁים לַחֲמֵכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד"

הקדמת העורך

בפרקי אבות אשר נהוג לקראתם בשבתות הקיץ, מפליגים חז"ל בשבח לימוד התורה ופעולתה על הלומד:

"רבי מאיר אומר: כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו. נקרא רע, אהוב, אהב את המקום, אהב את הבריות, משמח את המקום, משמח את הבריות, ומלבשתו ענוה ויראה, ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן, ומרחקתו מן החטא, ומקרבתו לידי זכות, ונהנין ממנו עצה ותושיה בינה וגבורה, שנאמר: "לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה". ונותנת לו מלכות וממשלה וחקור דין, ומגלין לו רזי תורה, ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק, והוא צנוע וארך רוח, ומוחל על עלבונו, ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים." (פ"ו, א')

כלומר שלימוד התורה איננו רק קניין של חכמה שהיא כתוספת ללומדה, אלא שהלימוד פועל במציאות של הלומד כך שחל שינוי בעצם מציאותו ומידותיו.

במאמר שלפנינו מבאר אדמוה"ז כי למרות מאמר חז"ל הנ"ל. אין השינוי חל באופן אוטומטי. ייתכן כי אדם ילמד תורה כל ימיו והיא לא תשפיע עליו לטובה כלל. ומאידך גיסא - ייתכן ואדם יקדיש רק זמן מועט במשך היום ללימוד התורה והתורה תפעל בו את כל הנ"ל.

במה זה תלוי? זאת במאמר הקצרצר והחשוב שלפנינו:

התורה כלחם

התורה נקראת גם "לחם חטה" שהוא כ"ב אותיות התורה כמניין 'חט"ה'. כאשר מכינים לחם חיטה הרי ברור שבאם הלחם לא יהיה אפוי כל צרכו אזי הוא לא יתעכל בגוף האוכל ולא יביא לו כל תועלת, ואולי אף יזיק לו. ואולם באם הלחם אפוי כל צרכו אזי יתעכל הלחם ויהפוך לחלק מגופו ומציאותו של האדם עצמו.

וכשם שהדברים אמורים לגבי מזון הגוף כן הוא גם לגבי מזון הנפש - התורה. שכשאינה אפוייה אצל האדם (כמו שית' לקמן), אף אם הוא אדם שלומד תורה הרבה, אינה מתאחדת עמו אלא היא עניין בפני עצמה והוא בפני עצמו ואינו מקבל חיות כלל ממנה כעניין הלחם הגשמי שלא נאפה עדיין כלל. אבל כשהתורה אפוייה אצל האדם היא נבלעת בכל רמ"ח אבריו והיו לאחדים ממש כנ"ל.

כיצד יש "לאפות" את התורה?

חז"ל (ירושלמי שקלים פ"ו,ה"א) אומרים כי "תורה שנתן הקב"ה למשה הייתה כתובה אש שחורה על גבי אש לבנה". מהי אש שחורה? חכמה סתימאה (חכמה אלוקית נעלית ביותר עד שלנבראים אין בה השגה). ובנפש האדם – אש אהבה לה' המסותרת ונעלמת בליבו של כל אחד ואחד מישראל מעצם היותו יהודי בנו של אברהם אבינו ע"ה. גם אם במשך היום הוא טרוד בעסקיו מכל מקום אש אהבה זו בוערת בו תמיד, אם כי ייתכן שהוא איננו מרגיש זאת מפאת רוב טרדותיו.

כאשר אדם מוציא אהבה זו מן ההעלם אל הגילוי על ידי התבוננות ביחוד ה' וע"י ההתבוננות בכך שכל הטוב שיש בו הוא מתנת א-ל, ואילו הרע שבו זה מצד עצמו, וכאשר הוא ממנף תובנה והרגשה זו על מנת לברר את עשר מידותיו. הרי הוא מקיים בכך את הפסוק הנ"ל " וְאָפוּ עֶשֶׂר נָשִׁים לְחֻמְכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד" שאהבת ה' שבליבו "מחממת" את עשר כוחות נפשו, ועל ידי כך הוא מתבטל כלפי ה' והופך ל"מקבל" של התורה, וגם התורה שהוא לומד אח"כ "נאפית" ונהפכת להיות חלק ממנו ממש ופועלת עליו את כל הדברים שמנו חז"ל כנ"ל. וזאת, אף אם אין הוא הוגה בתורה כל היום אלא כפי יכולתו והזמן העומד לרשותו.

אבל בלא התעוררות אהבת ה' ובירור המידות נשאר האדם בבחינת "יש" קר בפני עצמו ואזי אין התורה "נאפית" וברור שאינה מתאחדת עימו. הוא אמנם משכיל יותר על ידי לימוד זה, אך מבחינת מהותו הפנימית הוא נשאר כפי שהיה. וגם השכלתו בתורה איננה נקודת האמת שבתורה אלא רק חיצוניות בלבד, שכן "וכבודי לאחר לא אתן" (ישעיה מ"ב) כלומר שכאשר האדם הוא בבחינת "אחר", שאינו בטל לאלוקות אין הקב"ה מוסר בידו את אמיתות התורה.